

กิจการเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาสังคม Social enterprises for social development

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล* วรณูช สีปิยารักษ์**
Kanjana Laochokchaikul, Woranuch Sipiyarak
พินทุสร โพธิ์อุไร, อนงค์ลักษณ์ พันธุ์พรหมธาดา, จันทิมา นวะมะวัฒน์*****
, Pintusohn Phourai, Anonglak Panpromthada, Juntima Mawamawat

Received: May 27, 2019

Revised: June 20, 2019

Accepted: August 9, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายเรื่องราวของกิจการเพื่อสังคมกับการพัฒนาสังคมในบริบทของสังคมไทย อันจะทำให้เข้าใจนิยาม และลักษณะการดำเนินการของกิจการเพื่อสังคม ที่ในปัจจุบันยังมีการให้นิยาม และวิธีการดำเนินงานที่หลากหลายในบริบทของสังคมไทย เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคมนั้นเป็นแนวคิดที่แพร่มาจากประเทศตะวันตก ซึ่งมีกิจการเพื่อสังคมเติบโตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาของกิจการเพื่อสังคมที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินธุรกิจ จากการลงพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งคัดเลือกจากกิจการที่มีความโดดเด่นและได้รับการยอมรับในการดำเนินกิจการเพื่อสังคม 3 แห่งคือ ธรรมชาติ ผ้าทอมือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรทับทิมสยาม 05 และวิสาหกิจชุมชนเครื่องหอมเมืองสระแก้ว ทำมาดี เป็นกรณีศึกษา พบว่า โดยนิยาม ทั้งสามแห่งจัดเป็นกิจการเพื่อสังคม แม้ว่าจะมีแนวทางในการดำเนินการแตกต่างกันไป แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเป็นกิจการเพื่อสังคมนอกเหนือจากการสร้างรายได้คือ เป้าหมายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : กิจการเพื่อสังคม, การพัฒนาสังคม, บริบทไทย

---

* Instructor, College of Innovation, Thammasat university

** Instructor, Humanity and social faculty, Valaya Alongkorn, Rajabhat University under the Royal Patronage

*** Health promotion administrative officer, professional level, Creative and Innovation division, Thai Health

**** Human resource officer, senior professional level, Prabommarajchanok Institute for health workforce development

***** Registered nurse, senior professional level, Boromarajonani College of nursing, Sawanpracharak Nakhonsawan.

Abstract

This article aimed to describe social enterprise for social development in Thai context. So, it was to clarify meaning and operation of social enterprises in the time of various understanding and defining. Concept of social enterprise emerged in Western countries especially United Kingdom. It had presented a case study of a social enterprise that was strengthen in the operation of the business in Sa Kaeo Province. Three of case studies were Thammachart handmade textile (Thammachat Pha Tho Mue), Thab Thim Siam 05 herbal processing community enterprise (Wisahakit Chumchon Praerup Samunphrai Thab Thim Sayam 05), and Tham Ma Dee aromatic herbal community enterprise (Wisahakit Chumchon Khruang Hom Muang Sa Kaeo Tham Ma Dee). Although all case studies can define as SEs but they have difference management in operation. The main point of being a social enterprise in addition to generating income was social and environmental goals.

Keywords: social enterprise, social development, Thai context

1. บทนำ

กิจการเพื่อสังคม หรือธุรกิจเพื่อสังคม และการประกอบการทางสังคมถือเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่ในการรับรู้ของสังคมไทย แต่กำลังได้รับความสนใจในฐานะรูปแบบการประกอบการประเภทหนึ่งที่เป็นมากกว่าเพียงการดำเนินการธุรกิจ แต่มีความสนใจนอกสนใจในประเด็นอื่นๆ ที่ธุรกิจหรือการดำเนินการเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางสิ่งแวดล้อม หรือประเด็นต่างๆ ทางสังคม นอกจากนี้ การให้คำนิยาม ตลอดจนความเข้าใจในทางวิชาการ และแนวทางการดำเนินการธุรกิจของกิจการเพื่อสังคมนี้ ก็ปรากฏมีงานเขียนที่หลากหลายให้ค้นคว้า และศึกษาอยู่หลากหลายแหล่งกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศทางฝั่งยุโรปซึ่งการดำเนินการกิจการเพื่อสังคม นั้นมีการเติบโต และมีพัฒนาการค่อนข้างก้าวหน้า ดังเช่นในสหราชอาณาจักร ธุรกิจเพื่อสังคมนั้นเติบโตขึ้นเรื่อยๆ เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ดำเนินการในระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ไม่เพียงสร้างทั้งรายได้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังสร้างผลกระทบและคุณค่าทางสังคมร่วมด้วย เรียกได้ว่าเป็นการสร้างการพัฒนาประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Social Enterprise London, 2018) การสนับสนุนและการนิยามที่ปรากฏ จึงค่อนข้างมีความชัดเจนว่ากิจการเพื่อสังคมนั้น มีการดำเนินการที่มีความแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป ไปอย่างไร รวมถึงมีแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ และอาจจะกล่าวสรุปได้ว่า พันธกิจและภารกิจในการดำเนินการเพื่อสังคมคือสิ่งที่ทำให้กิจการเพื่อสังคมนั้นแตกต่างจากธุรกิจโดยทั่วไป ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เราจะพบว่ามีการพัฒนาทางสังคมหลายกิจกรรม ได้มีการอธิบายตัวเองว่าเป็น การประกอบการทางสังคม หรือ ธุรกิจเพื่อสังคมมากขึ้น